

Інститут української мови

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

У 2010 році в Інституті української мови НАН України працювали над 9 плановими відомчими темами, пов'язаними з дослідженням української мови в її історичних, стильових видозмінах, із вивченням фонетичної та граматичної будови української мови, особливостей її словникового складу та функціонування в усіх сферах нашого суспільства, а також над двома конкурсними проектами «Образи країн у мовній свідомості носіїв: українсько-російські паралелі» та «Східнослов'янські діалекти в лінгво-географічному аспекті. Теорія і практика дослідження».

Завершено роботу над чотирма плановими темами:

1. «Українська писемна мова і діалектні системи XI-XX століть» (I кв. 2007 – IV кв. 2010);
2. «Сучасний український ідіолект: соціокомунікативні аспекти репрезентації» (I кв. 2007 – IV кв. 2010);
3. «Словниковий склад сучасної української літературної мови та його лексикографічне опрацювання» (I кв. 2006 – IV кв. 2010);
4. «Словник української біологічної термінології» (I кв. 2006 – IV кв. 2010).

і одним конкурсним проектом «Образи країн у мовній свідомості носіїв: українсько-російські паралелі» (II кв. 2008 – IV кв. 2010).

Інститут продовжував роботу над темою «Українська мова і сучасні глобалізаційні процеси» (I кв. 2007 – IV кв. 2011) у рамках цільової програми ВЛММ НАН України «Мова, література і культура в Україні: комплексні дослідження в контексті сучасних глобалізаційних процесів».

Працівники Інституту організували й провели Всеукраїнський лінгвістичний форум молодих учених (м. Київ).

Співробітники Інституту організували й провели XII Міжнародну наукову конференцію Комісії зі слов'янського словотворення при Міжнародному комітеті славистів «Відображення історії та культури народу в словотворенні» (м. Київ).

Науковці відділу соціолінгвістики організували й провели I Міжнародну наукову конференцію «Українська соціолінгвістика поч. XXI ст.: напрями, здобутки, перспективи» (м. Київ).

Працівники відділу стилістики та культури мови організували і провели круглий стіл «Мовосвіт Ліни Костенко» (до 80-річчя Ліни Костенко) (м. Київ).

Співробітники відділу наукової термінології організували і провели два наукових семінари на теми: «Актуальні проблеми термінознавства» та «Проблеми української термінографії» (м. Київ).

Члени наукової ради «Українська мова» Інституту організували і провели пленум «Українська мова в Україні: сьогодні і перспективи» (м. Київ).

Інститут української мови виступив співорганізатором таких наукових заходів: Міжнародної наукової конференції «Західнополіські говірки в просторі та часі» (м. Луцьк), Міжнародної наукової конференції на пошану 100-річчя від дня народження професора Гаврила Шила «Діалект у лінгво-культурологічному просторі» (м. Дрогобич), Міжнародної наукової конференції «Північноукраїнське наріччя в історії української мови» (м. Житомир), Всеукраїнського наукового семінару «Актуальні проблеми української діалектології й історії мови» (м. Черкаси), Всеукраїнської наукової конференції на пошану 75-річчя від дня народження професора Мар'яна Демського «Фразеологізм і слово у тексті і словнику» (м. Дрогобич), Всеукраїнської науково-практичної конференції «Слобожанська бесіда – 4» (м. Луганськ), Всеукраїнської

Інститут української мови

наукової конференції «Гуцульський діалект як предмет опису» (м. Коломия), VII Всеукраїнського соціолінгвістичного семінару (м. Львів), круглого столу «Формування українського мовного середовища» (м. Київ) та ін.

Працівники Інституту взяли участь у роботі Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій: Міжнародному науковому симпозиумі до 100-річчя від дня народження Ф. Безлая (м. Любляна; Словенія), Міжнародній науковій конференції Комісії з аспектології при Міжнародному комітеті славистів (м. Охрид; Македонія), Міжнародній науковій конференції «Логічний аналіз мови. Переклад художніх текстів на споріднені й неспоріднені мови» (м. Москва; РФ), Міжнародній науковій конференції «Eurorhas 2010» (м. Гранада; Іспанія), Міжнародній науковій конференції «Стилістика 2010 – підсумки і перспективи» (м. Ополь; Польща), Міжнародній науковій конференції «Лінгвістична парадигма XXI ст.» (м. Білосток; Польща), Міжнародній науковій конференції «Человек в пространстве языка» (м. Каунас; Литва), Міжнародній науковій конференції «Термінологія 5: изучение и обучение» (м. Мінськ; Білорусія), Міжнародній науковій конференції «Проблеми української термінології СловоСвіт 2010» (м. Львів), I Міжнародній науковій конференції «Мова. Культура. Комунікація» (м. Чернігів), Міжнародній науковій конференції «Північноукраїнське наріччя в історії української мови» (м. Житомир), Міжнародній науковій конференції «Наукова спадщина О.О. Потебні в контексті розвитку європейської філологічної думки XIX-XX ст. (до 175-річчя від дня народження О.О. Потебні)» (м. Київ), Міжнародній науковій конференції «Українська мова і сфера сакрального» (м. Чернівці), Міжнародній науковій конференції на пошану 100-річчя від дня народження професора Гаврила Шила «Діалект у лінгвокультурологічному просторі» (м. Дрогобич), XII Міжнародній науковій конференції Комісії зі слов'янського словотворення при Міжнародному комітеті славистів «Відо-браження історії та культури народу в словотворенні» (м. Київ), Міжнародній науковій конференції «Мова і культура» ім. Сергія Бурого (Київ),

I Міжнародній науковій конференції «Українська соціолінгвістика початку XXI ст.: напрями, здобутки, перспективи» (м. Київ), Міжнародній науковій конференції «Методи лінгвістичних досліджень» (м. Слов'янськ), Міжнародній науково-практичній конференції «Українознавство у світовому гуманітарному часопросторі» (м. Київ), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Діалог мов – діалог культур. Україна і світ» (Мюнхенський університет Людвіга-Максиміліана; м. Мюнхен; Німеччина), Всеукраїнській науковій конференції «Пріоритети германського і романського мовознавства» (м. Луцьк), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Слобожанська бесіда-4» (м. Луганськ), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська наукова термінологія: суспільні та гуманітарні науки» (м. Київ), Всеукраїнській науковій конференції «Оронімія Українських Карпат: дослідження, упорядкування, збереження» (м. Чернівці), XIX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні» (м. Київ), Всеукраїнській науковій конференції «Роль Пантелеймона Куліша в історії української мови, літератури та культури» (м. Ніжин), Всеукраїнській науковій конференції «Гуцульський діалект як предмет опису» (м. Коломия), IV Всеукраїнській науковій конференції «Сучасні орієнтири філологічної науки» (м. Херсон), Всеукраїнській науковій конференції на пошану 75-річчя від дня народження професора Мар'яна Демського «Фразеологізм і слово у тексті і словнику» (м. Дрогобич), Науково-практичній конференції «Мова, освіта, культура в контексті євроінтеграції» (м. Київ), науковій конференції, присвяченій пам'яті проф. І. Удварі (м. Ніредьгаза; Угорщина), науковій конференції та установчому засіданні Міжнародної комісії з діалектології при Міжнародного комітету славистів (м. Познань; Польща), науковій конференції «Лексико-семантична структура української мови» (Університет «Києво-Могилянська академія»; м. Київ), Міжвузівській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми мови права: історія та сучасність» (м. Кіровоград), Міжвузівській науковій конференції «Українська мова в

Інститут української мови

юриспруденції: стан, проблеми, перспективи» (м. Київ), Всеукраїнському лінгвістичному форумі молодих учених (м. Київ), Чесько-українському семінарі судових перекладачів (м. Брно; Чехія), VII Всеукраїнському соціолінгвістичному семінарі (м. Львів), Всеукраїнському науковому семінарі «Актуальні проблеми української діалектології й історії мови» (м. Черкаси), IV Міжнародному семінарі «Термінологія документознавства та суміжних галузей знань» (м. Київ), науковому семінарі «Українська мова на зорі третього тисячоліття» (м. Київ), науковому семінарі з текстології (м. Київ), 4-у методологічному семінарі «Історія науки як історія понять» (м. Київ), пленумі Наукової ради «Українська мова» «Українська мова в Україні: сьогодення і перспективи» (м. Київ), пленумі Наукової координаційної ради «Закономірності розвитку мов і практика мовної діяльності» (м. Кам'янець-Подільський), круглому столі «Конфесійний, богословський, церковнослов'янський стиль?» (м. Чернівці), круглому столі «Українська освіта зарубіжжя» (м. Київ), засіданні Міжнародної комісії і міжнародної робочої групи Загальнослов'янського лінгвістичного атласу (м. Софія; Болгарія), розширеному засіданні Комісії з лексикології та лексикографії Міжнародного комітету славистів (м. Гродно; Білорусія), засіданнях Ради молодих учених Інституту української мови НАН України (м. Київ), X Міжнародних славистичних читаннях, присвячених пам'яті академіка Л.А. Булаховського (м. Київ) та ін.

Упродовж року працювала Наукова рада «Українська мова».

Теоретичні напрацювання в галузі українського мовознавства науковці Інституту активно пропагували через щотижневу радіoproграму «Слово», через газетні публікації, виступи на радіо, телебаченні тощо.

У 2010 році в Інституті української мови НАН України вийшли друком такі наукові праці:

У галузі **Філологічні науки**. **Мовознавство** вийшли **монографії**:

1. Бирик С.П. Оповідність в українській художній прозі. – К.; Луганськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 288 с.
2. Городенська К.Г. Сполучники української літературної мови. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 204 с.
3. Іващенко В.Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу: Монографія (електронне видання доп. і переробл.). – К.: Інститут педагогічних інноваційних технологій, 2010. – 400 с.
4. Коць Т.А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 303 с.
5. Масенко Л.Т. Нариси з соціолінгвістики. – Видавничий дім «КМА», 2010. – 243 с.
6. Сюта Г.М. Лінгвосвіт поезії авторів Нью-Йоркської групи. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 212 с.

словники:

1. Балог В.О., Лозова Н.Є., Тименко Л.О., Тищенко О.М. Нові й актуалізовані слова та значення: словникові матеріали (2002-2010). – К., 2010. – 162 с.

збірники наукових праць:

1. Відображення історії та культури народу в словотворенні: Доповіді XII Міжнародної наукової конференції Комісії зі слов'янського словотворення при Міжнародному комітеті славистів (25 – 28 травня 2010 р., м. Київ, Україна) / Упор. та наук. ред. Н.Ф. Клименко і Є.А. Карпіловської. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 472 с.
2. Культура слова / Відп. ред. С.Я. Ермоленко. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 72. – 184 с.

Інститут української мови

1. Культура слова / Відп. ред. С.Я. Єрмоленко. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – Вип. 73. – 186 с.
2. Лексикографічний бюлетень: Збірник наукових праць / Відп. ред. І.С. Гнатюк. – К.: Інститут української мови НАН України, 2010. – Вип. 19. – 194 с.
3. Соціолінгвістичні студії / За ред. Л.О. Ставицької. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 288 с.
4. Студії з ономастики та етимології. 2010 / Відп. ред. І.В. Єфименко. – К., 2010. – 380 с.
5. Сучасне діловодство: зразки документів, діловий етикет, інформація для ділової людини / Укл.: Н.Г. Горголюк, І.А. Казімірова; За ред. В.М. Бріцина. – 2-ге вид. випр. і доп. – К.: Довіра, 2010. – 687 с.
6. Українська мова у ХХІ столітті: традиції і новаторство: Тези доповідей Всеукраїнського лінгвістичного форуму молодих учених (м. Київ, 21 – 23 квітня 2010 р.) / Відп. ред.: В.Л. Іващенко, І.А. Казімірова. – К.: ІАЦ «Спейс-Інформ»; ФОП Гудименко, 2010. – 260 с.

У галузі **Методика викладання** вийшло друком:

1. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Українська мова. 10 клас. – К.: Грамота, 2010. – 304 с.
2. Чемеркін С.Г., Єрмоленко С.Я., Пономаренко А.Ю., Шляхова В.В. Електронний підручник з української мови на українознавчій основі (концепція). – К.: ВБ «Максимум», 2010. – 56 с.

Видано 4 числа журналу «Українська мова», загальним обсягом 54,65 ум. друк. арк. (636 стор.), в яких опубліковано 35 наукових досліджень, з яких 7 належить співробітникам Інституту української мови НАН України. Також вийшло друком 22 «Мовних мозаїк», 13 наукових хронік (7 – співробітниками Інституту), 15 рецензій (3 – співробітниками Інституту).

Загалом засвідчено 88 авторів і співавторів (25 авторів з Інституту української мови НАН України).

Усього за звітний період працівники Інституту української мови НАН України опублікували:

індивідуальних монографій – 6,
збірників – 7,
підручників – 2,
довідників – 1,
словників – 1,
статей у вітчизняних виданнях – 273,
статей у зарубіжних виданнях – 16,
тез у вітчизняних виданнях – 6,
тез у зарубіжних виданнях – 0.